

Støttemateriale

>Dagtilbud og skolen

Sprog vurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen

2010

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Redskabets anvendelsesmuligheder.....	5
Fordele ved at anvende redskabet til sprogvurdering	6
Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af redskabet til sprogvurdering	7
Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger	8
Formål med redskabet	8
Organisering	9
Anvendelse i dagtilbuddet og i skolen	11
Anvendelse i forhold til børn	11
Udvikling af dagtilbuddets/skolens praksis	12
Dialog med forældre	13
Inspiration fra andre dagtilbud eller skoler	13
Dialog med forvaltning og politikere	14
Anvendelse i forvaltningen.....	16
Tilsyn og dialog med fokus på faglig udvikling	16
Opfølgning på udmøntning af politiske mål og rammer	16
Henvisning til en anden skole end distriktsskolen	17
Kommunikation til forældre og borgere	17
Anvendelse af kommunalbestyrelse og udvalg	18
Fastlæggelse af mål og rammer	18
Opfølgning på mål og rammer	18
Offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger og opfyldelse af kvalitetskontrakter	18
Supplerende litteratur	19

Indledning

Som led i dagtilbudslovens krav om sprogvurdering af 3-årige og folkeskolelovens krav om obligatorisk sprogvurdering i starten af børnehaveklassen, er der udviklet et sprogvurderingsmateriale. Sprogvurderingsmaterialet kan anvendes til at sprogvurdere børn i alderen omkring 3 år, forud for skolestart og i starten af børnehaveklassen.

Denne pjece giver inspiration til, hvordan arbejdet med resultater af sprogvurderinger kan gribes hensigtsmæssigt an i dagtilbud, skoler og kommuner. Formålet med pjecen er at give ideer til, hvordan resultaterne af sprogvurderingerne kan anvendes som dokumentation og udvikling af den sproglige indsats på dagtilbudsområdet, og til hvordan arbejdet med børns sproglige udvikling i dagtilbud og i børnehaveklassen kan tilrettelægges på baggrund af viden fra sprogvurderingen af det enkelte barn.

De danske dagtilbud, skoler og kommuner har forskellige tilgange og traditioner, og det er afgørende, at arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbudsområdet tilpasses den enkelte kommunes ønsker og behov. Det er derfor vigtigt at understrege, at der er tale om et vejledende materiale. Det er det enkelte dagtilbud, og den enkelte kommune, der beslutter både indhold og organisering af arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.

Børns sproglige udvikling har afgørende betydning for børnenes generelle trivsel, udvikling og læring, såvel i dagtilbud og skolen som senere hen i deres liv. Det er derfor vigtigt, at både dagtilbud og skoler understøtter børnenes læring og udvikling ud fra viden om, hvilken indsats der bedst bidrager til børnenes sproglige udvikling. Oplysninger om børns sprog kan bidrage til at tilrettelægge indsatsen i forhold til det enkelte barns sprog. Det pædagogiske personale eller børnehaveklasselederen kan endvidere dokumentere og kvalificere deres faglige arbejde i forhold til børnenes sproglige kompetencer. Oplysningerne kan derved understøtte det arbejde, der allerede foregår i dagtilbuddene og i børnehaveklasse.

På kommunalt niveau kan resultaterne af sprogvurderingerne anvendes til at få et billede af, hvor der er behov for at styrke indsatsen i kommunen, og på den baggrund udstikke kommunale rammer for systematisk arbejde med børns sproglige udvikling.

Der er udviklet en række materialer, som udgør det samlede sprogvurderingsmateriale. Materialerne skal dels anvendes til gennemførelse af sprogvurderingen, dels til det efterfølgende arbejde med at fortolke resultaterne og iværksætte en målrettet indsats. Tabellen nedenfor giver et overblik over materialet.

Tabel 1: Oversigt over materialer

Fokus	Materiale	Indhold	Målgruppe
Gennemførelse af sprogvurderingen	Vejledning	Vejledning i hvordan sprogvurderingen gennemføres. Introduktion til fortolkning af sprogvurderingens resultater	Personale, der skal gennemføre sprogvurderingen
	Vejledningsvideo	Vejledning i hvordan sprogvurderingen gennemføres	
	Registreringsskema (ét skema til pædagoger, der gennemfører sprogvurderingen og ét skema til forældre)	Skema, der anvendes i testsituationen til registrering af barnets testresultater eller til vurdering af barnets sproglige kompetencer	
	Materialesamling	Materiale, der anvendes i testsituationen (billeder mv.)	
Fortolkning og iværksættelse af indsats	Resultatrapporter	Resultater af sprogvurderinger – resultaterne kan udtrækkes af it-systemet og gøres op for: - det enkelte barn - dagtilbuddet/skolen - kommunen	Ledere og pædagogisk personale i dagtilbud, børnehaveklasseledere, medarbejdere i forvaltningen, dagtilbuds- og skolechefer, øverste administrative chefer samt politikere
	Inspirationsmateriale	Giver inspiration til, hvordan der kan iværksættes en sprogindsats på baggrund af resultaterne af sprogvurderingen	Ledere og pædagogisk personale i dagtilbud, børnehaveklasseledere, samt udviklingskonsulenter i forvaltningen
	Støttemateriale	Giver inspiration til, hvordan resultater på aggregerede niveauer (dagtilbud, distrikt, kommune) kan indgå i kvalitetsarbejde og dialog om kvalitetsudvikling	Ledere og pædagogisk personale i dagtilbud, børnehaveklasseledere og skoleledere, medarbejdere i forvaltningen, dagtilbuds- og skolechefer

Pjecen henvender sig til alle, der arbejder med faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbudsområdet i kommunen, og retter sig dermed først og fremmest mod:

- Personale og ledelse i dagtilbud og børnehaveklasser
- Forvaltning – både på chefniveau og pædagogiske konsulenter
- Politikere.

PÅ DE FØLGENDE SIDER ER DER BESKRIVELSER AF:

- Redskabets anvendelsesmuligheder
- Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger, herunder sprogvurdering
- Anvendelse af redskabet til sprogvurdering
- Ledere og medarbejdere i de enkelte dagtilbud og børnehaveklasser
- Forvaltning og udviklingskonsulenter
- Kommunalbestyrelse og den øverste administrative ledelse

Derudover er der til sidst i pjecen en oversigt over supplerende litteratur.

Redskabets anvendelsesmuligheder

Nedenstående tabel indeholder en kort karakteristik af redskabet til sprogvurdering.

Aldersgruppe	Børn på 3 år, inden skolestart samt i starten af børnehaveklassen. Redskabet kan anvendes til såvel et- som tosprogede børn.
Hvornår indberettes?	Der kan foretages sprogvurderinger af: <ul style="list-style-type: none"> • 3-årige børn (mellem 2 år og 10 måneder og 3 år og 4 måneder) • inden skolestart (alle børn fra 5 år) • i starten af børnehaveklassen
Hvor ofte registreres?	Der foretages én registrering pr. aldersgruppe
Lovgrundlag	Redskabet kan anvendes til de lovpligtige sprogvurderinger i dagtilbud og i starten af børnehaveklassen. Obligatorisk sprogvurdering af 3-årige børn omfatter børn, der er i dagtilbud, og som det pædagogiske personale har en formodning om, kan have behov for sprogstimulering, og børn der ikke er i dagtilbud. Sprogvurdering af børn inden skolestart er ikke lovpligtig . Sprogvurdering af alle børn i starten af børnehaveklassen er lovpligtig.
Individ- eller gruppetest?	Testen gennemføres som individuelle test for 3-årige børn og for børn forud for skolestart. I børnehaveklassen gennemføres sprogvurderingen som klasse-/gruppetest og/eller som individuel test.
Fokusområde	Læreplanstemaer i dagtilbud: Sproglig udvikling Børnehaveklassens obligatoriske trinmål: Det talte sprog, det skrevne sprog og den sproglige dimension.
Anvendelsesniveau (sammenligning)	Oplysningerne kan anvendes på individniveau og aggregere på gruppeniveau, og som en kombination af individ- og gruppeniveau. Resultaterne kan sammenlignes over tid for det enkelte barn, dagtilbud og skole eller kommune. Dagtilbud, skoler og kommuner kan sammenligne resultaterne med normtal for en aldersvarende sproglig udvikling. Endelig kan resultaterne sammenlignes med dagtilbuddets, skolens eller kommunens seneste resultater.

Hvem udfører sprogvurderingen?	<p>Materialet består af en række test, der gennemføres sammen med børnene.</p> <p>Størstedelen af sprogvurderingen udføres af det pædagogiske personale i dagtilbuddet eller af børnehaveklasselederen. Forældre udfylder en mindre del af materialet.</p> <p>De fleste elementer af testen kan også gennemføres af fagpersoner uden for dagtilbuddet eller skolen, som ikke kender børnene, og det vil være muligt at få et samlet resultat baseret på disse elementer. Udvalgte dele af materialet kræver dog kendskab til barnet.</p>
--------------------------------	--

Ethvert valg af redskab til systematisk dokumentation indebærer et valg af fokus og dermed også en række fravalg. Der er forskellige fordele og opmærksomhedspunkter, som man skal være opmærksom på, når redskabet anvendes til sprogvurdering.

Fordele ved at anvende redskabet til sprogvurdering

Når man anvender redskabet til sprogvurdering, er der en række fordele, som man kan drage nytte af. Disse er:

- Sprogvurderingsredskabet vurderer børnenes sprog på forskellige alderstrin. Redskabet giver således mulighed for en vurdering af børns sproglige udvikling på et givent tidspunkt, samtidig med at redskabet giver mulighed for at følge børnenes sproglige udvikling over tid.
- Sprogvurderingsredskabet kan benyttes til de forskellige lovpligtige sprogvurderinger i dagtilbud og børnehaveklassen og af børn, der ikke går i dagtilbud.
- Sprogvurderingsredskabet kan give et nuanceret billede af barnets sproglige kompetencer og kan give det pædagogiske personale og børnehaveklasselederen et blik for sproglige forudsætninger og kompetencer hos barnet, som personalet ellers ikke vil få øje på.
- Resultaterne af sprogvurderingen giver mulighed for at iværksætte indsatser, der understøtter barnets sproglige udvikling. Det kan være generelle indsatser i forhold til udvikling og stimulering af barnets sprog, ligesom det kan være indsatser, der målrettes et eller flere specifikke elementer af barnets sprog.
- Sprogvurderingen af det enkelte barn inddrager den viden, som barnets forældre har om barnets sprog. Dette understøtter de lovpligtige krav om inddragelse og vejledning af barnets forældre i forbindelse med sprogvurderingen.
- Sprogvurderingsredskabet er udviklet til såvel et- som tosprogede børn og kan dermed bruges til alle børn.
- Resultater af sprogvurderingerne kan aggregeres og anvendes på gruppeniveau, som fx en børnegruppe i dagtilbuddet eller kommunens børnehaveklasser. En løbende dokumentation af børnenes sproglige udvikling på gruppeniveau kan give dagtilbud, børnehaveklasser og kommuner et billede af, i hvilken grad den pædagogiske praksis

bidrager til at stimulere og fremme børnenes sproglige udvikling. Samtidig kan resultaterne bidrage til at prioritere ressourcer og indsatser i dagtilbud/skole/kommune.

- Sprogvurderingsmaterialet er udviklet af forskere ved Center for Børnesprog ved Syddansk Universitet. Der er tale om et valideret redskab, som er udviklet med udgangspunkt i aktuel forskningsmæssig viden på området, og som er udviklet og afprøvet på et meget stort antal børn.

Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af redskabet til sprogvurdering

Når man anvender redskabet til sprogvurdering, skal man også være opmærksom på følgende:

- En sprogvurdering er et øjebliksbillede af barnets sproglige kompetencer. Der kan være forskellige årsager til, at sprogvurderingen ikke i alle tilfælde giver et præcist billede af barnets sprog (fx kan barnet være syg eller andet). En sprogvurdering fokuserer heller ikke på alle dele af barnets sprog. Resultaterne af en sprogvurdering kan derfor aldrig stå alene og skal altid anvendes sammen med det pædagogiske personalets generelle viden om barnet.
- En sprogvurdering styrker ikke i sig selv børnenes sproglige kompetencer. Det er personalets efterfølgende indsats for at understøtte børnenes sproglige kompetencer, der gør en forskel. Det er derfor vigtigt, at resultatet af en sprogvurdering omsættes i praksis, og at der følges systematisk op med en indsats, hvis der er behov for dette.
- Redskabet fokuserer på ét tema i de pædagogiske læreplaner og én dimension af børnehaveklassens trinmål, nemlig arbejdet med børns sproglige udvikling. Redskabet er således et fokuseret og dybdegående redskab, der ikke kan afdække andre temaer, som der arbejdes med i dagtilbud eller børnehaveklasse.

Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger

Faglige kvalitetsoplysninger kan anvendes til forskellige formål og på forskellige niveauer i den enkelte kommune. I det følgende beskrives en række overvejelser, som kan være relevante at tage højde for, inden kommunen påbegynder arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.

Formål med redskabet

Redskabet til sprogvurdering kan anvendes til at imødekomme dagtilbudslovens krav om sprogvurdering i dagtilbud og folkeskolelovens krav om obligatorisk sprogvurdering i starten af børnehaveklassen.

Kommunerne har pligt til at sikre, at børn i 3-årsalderen, der går i dagtilbud, modtager en sprogvurdering, hvis der er formodning om, at barnet kan have brug for hjælp i sin sproglige udvikling, eller hvis barnet ikke går i dagtilbud. Kommunerne kan herudover vælge at tilbyde alle øvrige forældre til 3-årige børn i kommunen en sprogvurdering. Der skal gennemføres en obligatorisk sprogvurdering af alle børn i starten af børnehaveklassen. Endelig er der nogle kommuner, der gennemfører en sprogtest af børn i 5½-årsalderen, inden børnene starter i skole.

Sprogvurderingen på de forskellige alderstrin er pædagogernes og børnehaveklasseleders redskab til at få viden om det enkelte barns og børnegruppens sproglige kompetencer og forudsætninger, som kan danne grundlag for en målrettet indsats for at styrke det enkelte barns sproglige udvikling i dagtilbuddet og i skolen. I børnehaveklassen skal sprogvurderingen ud over at måle børnenes sproglige udgangspunkt ved starten af børnehaveklassen medvirke til, at undervisningen fra starten tilrettelægges, så børnene bringes sikkert videre i deres tale- og skriftsproglige udvikling.

Redskabet kan også anvendes til indsamling af faglige kvalitetsoplysninger og kan dermed understøtte og dokumentere arbejdet med den pædagogiske indsats i dagtilbuddene. Dokumentation eller faglige kvalitetsoplysninger er ikke interessante i sig selv. Oplysningerne skal bruges til at skabe konstruktive "forstyrrelser" i den pædagogiske praksis, og skal dermed indgå i og medvirke til refleksion og læring i dagtilbud og skolerne.

Det er derfor vigtigt, at dokumentationen opleves som meningsfuld. En meningsfuld dokumentation er en dokumentation, hvor personalet oplever at få en indsigt, der kan bruges til at sikre de bedste udviklingsmuligheder for børnene. Og det handler om, at indsamlingen af dokumentationen har sammenhæng til det øvrige pædagogiske arbejde, og at personalet oplever, at dokumentationen bliver anvendt på en meningsfuld måde.

Meningsfuldheden hænger sammen med balancen mellem viden til brug for kommunens opfølgning og prioriteringer og viden til brug for at skabe læring hos personale og ledelse. Det er på den ene side vigtigt, at forvaltningen og politikerne har viden om forholdene på dagtilbudsområdet, når kommunen skal sætte pejlemærker for udviklingen af området. Det er på den anden side også vigtigt, at der sættes fokus på at benytte viden i dagtilbuddene til at skabe refleksion, udvikling og løse udfordringer.

Organisering

Sprogvurderingsmaterialet understøtter de lovmæssige krav om sprogvurderinger i dagtilbud og i starten af børnehaveklasse, og kan anvendes på baggrund af en kommunal beslutning gældende for alle dagtilbud og skoler, eller fordi enkelte dagtilbud eller skoler finder anvendelsen relevant. Uanset omfang af anvendelsen er det væsentligt, at de ansvarlige i forvaltningen, dagtilbuddet eller skolen tager initiativ til, at der formuleres et klart formål med anvendelsen af redskabet, og at dette formidles til de involverede medarbejdere. Inden dagtilbuddet, skolen eller kommunen iværksætter anvendelsen af redskabet, er det endvidere relevant at fastlægge de overordnede principper for, hvordan arbejdet skal organiseres. Hvis det er nyt for det enkelte dagtilbud eller for skolen at indsamle og formidle faglige kvalitetsoplysninger, er det vigtigt at skabe klare rammer for, hvordan dokumentationen anvendes i dagtilbuddet og skolen, i forvaltningen og evt. af politikere.

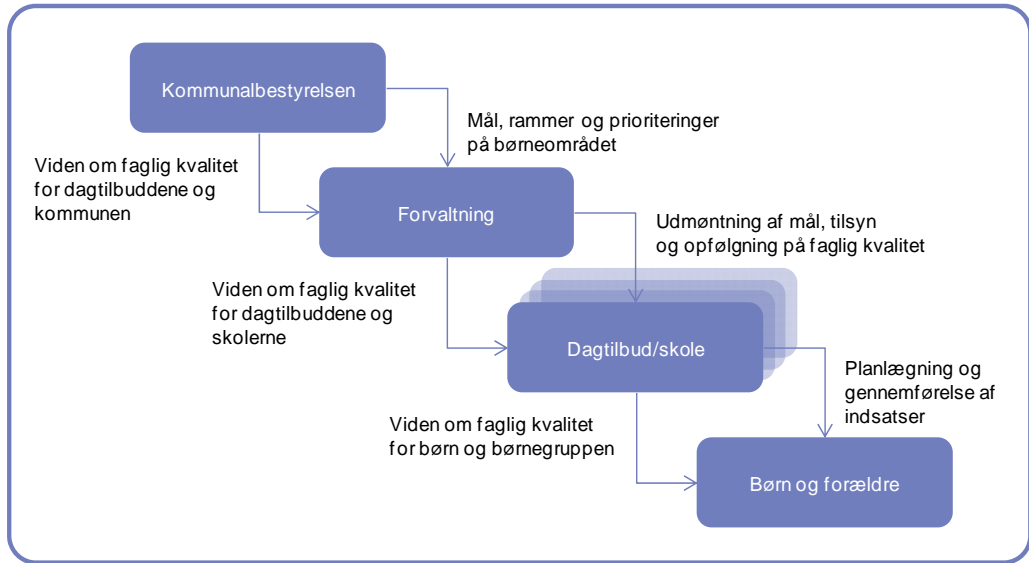
Hvis arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger skal forankres i det daglige arbejde i dagtilbuddene i kommunen, er det vigtigt, at det pædagogiske personale også er med i drøftelserne af resultaterne. Dokumentationen skal opleves som meningsfuld ved at personalet oplever, at de får en indsigt, der kan bruges til at sikre de bedste udviklingsmuligheder for børnene. Indsamlingen af dokumentationen skal derfor have sammenhæng til det øvrige pædagogiske arbejde. Dette understøtter et medejerskab blandt ledere og medarbejdere og er afgørende for, at arbejdet med faglig kvalitet opleves som meningsfuldt.

Det er på den ene side vigtigt, at forvaltningen og politikerne har viden om forholdene på dagtilbuds- og skoleområdet, når kommunen skal sætte pejlemærker for udviklingen af området og prioritere mellem de forskellige serviceområder. Det er på den anden side også vigtigt, at der sættes fokus på at inddrage den viden, der er i dagtilbuddene og skolerne til at styrke samarbejdet om børnenes overgang fra dagtilbud til skole og derigennem skabe fælles refleksion, udvikling og problemløsning.

Dialogen skal derfor tænkes på tværs af alle niveauer – både den øverste politiske og administrative ledelse, udviklingskonsulenter og pædagogiske konsulenter i forvaltningen samt ledere og medarbejdere i dagtilbuddene og skolerne. Dialogen mellem og på tværs af de forskellige niveauer kan ses som en feedbackproces, hvor politikerne på baggrund af dialog med det pædagogiske personale i dagtilbuddet og i skolerne opstiller nye mål og særlige indsatsområder for indsatsen.

Fælles dialog om kvalitetsoplysninger sætter fokus på forskellige mønstre for børnegruppen i dagtilbud, skoler eller i kommunen som helhed, og bringer det pædagogiske personales viden om børnenes udvikling i spil på en ny måde. Dokumentationen kan således danne grundlag for en mere generel vurdering af, hvordan indsatsen samlet set bidrager til at indfri de overordnede målsætninger.

Figuren nedenfor illustrerer tankegangen. Mellem og på tværs af de forskellige niveauer foregår en løbende dialog om resultaterne. Teksten ud for de enkelte niveauer illustrerer, at der typisk vil være forskellige fokusområder på de forskellige niveauer.

Anvendelse i dagtilbuddet og i skolen

De faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles med sprogvurderingerne på de forskellige alderstrin, skal bl.a. bidrage til, at dagtilbud og skoler kan sætte fokus på en systematisk kvalitetsudvikling af arbejdet med børnenes sproglige udvikling. Dokumentationen giver medarbejderne, dagtilbud og skoler en større viden om det enkelte barns og børnegruppens sproglige udvikling. Denne viden kan dagtilbuddene og skolerne anvende i pædagogiske overvejelser og drøftelser om, hvordan praksis kan videreudvikles, så miljøet omkring børnene giver de bedste rammer for sproglig udvikling.

Anvendelse i forhold til børn

Sprogvurderingen skal være det pædagogiske personales eller børnehaveklasselederens redskab til at få viden om det enkelte barns og børnegruppens sproglige kompetencer og forudsætninger, som kan danne grundlag for at styrke det enkelte barns sproglige udvikling i dagtilbuddet og i skolen. Gode sproglige kompetencer er afgørende for barnets trivsel, læring og udvikling. Med udgangspunkt i sprogvurderingen kan personalegruppen i det enkelte dagtilbud og i børnehaveklassen aftale, hvilke konkrete initiativer, der skal iværksættes, for fortsat at understøtte barnets sproglige udvikling.

Det er et krav i lovgivningen, at der gives sprogstimulering til børn, som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have dette behov. Tosprogede børn uden for dagtilbud skal modtage 15 timers sprogstimulering om ugen.

I inspirationsmaterialet uddybes, hvordan man kan arbejde med tilrettelæggelse af forskellige typer af indsatser, der understøtter børns sproglige udvikling.

Resultaterne af sprogvurderingen kan anvendes til at styrke overgangen fra dagtilbud til skole. Materialet til sprogvurdering er bygget op, så barnets udvikling kan følges fra dagtilbud til skole. Resultater af sprogvurderingen i dagtilbuddet kan sammen med sprogvurderingen i starten af børnehaveklassen give skolen kendskab til barnets sproglige kompetencer, så skolen kan tage udgangspunkt i det enkelte barns ressourcer fra starten af skolegangen. Videregivelse af oplysninger fra dagtilbud til skole skal naturligvis følge reglerne for dette.

Udvikling af dagtilbuddets/skolens praksis

Sprogvurderingsredskabet er tænkt som et springbræt for, at dagtilbuddet/skolens ledelse og personale drøfter og kvalificerer den pædagogiske praksis i dagtilbuddet eller i børnehaveklassen. Ledelsen og personalet kan på personalemøder eller pædagogiske dage sammen udforske mønstre og tendenser i børnegruppens resultater af sprogvurderingerne. Der kan bl.a. drøftes, om resultaterne afspejler de pædagogiske mål, og om der er behov for justeringer af den pædagogiske praksis for at sikre, at dagtilbuddets læringsmiljø og børnehaveklassens tilrettelæggelse af undervisningen understøtter børnenes sproglige udvikling.

Resultatrapporterne kan anvendes som grundlag for:

- **Formulering af pædagogiske målsætninger:** De samlede resultater kan danne grundlag for at drøfte de pædagogiske målsætninger i bl.a. læreplanerne i dagtilbuddene eller læringsmålene for det enkelte barn i børnehaveklassen. Det kan være, at resultaterne viser, at børnenes sproglige kompetencer ikke helt er på det forventede niveau, og at der derfor udformes en justeret eller ny målsætning for børnenes sproglige udvikling. Det kan også føre til, at det drøftes, hvorvidt de anvendte metoder for at understøtte børnenes sproglige udvikling har virket efter hensigten.
- **Evaluering af indsats og identifikation af indsatsområder og ændret praksis:** Ledelsen og personalet kan drøfte, om resultaterne giver anledning til ændringer i tilrettelæggelsen af den pædagogiske praksis i dagtilbuddet og i skolen i form af ændringer i aktiviteter, rutiner, relationer eller faciliteter. Ændringerne af den pædagogiske praksis og indsatsområder indarbejdes i beskrivelsen af metoder og aktiviteter i den pædagogiske læreplan eller virksomhedsplan samt i undervisningens tilrettelæggelse i børnehaveklassen.
- **Børnenes profil som udgangspunkt for tilrettelæggelse af indsatsen:** Sprogvurderingerne giver et billede af, hvilke sproglige kompetencer, børnene har. Børnegruppens sproglige profil kan anvendes i det videre arbejde med sprogstimulering og tilrettelæggelse af den pædagogiske praksis i dagtilbud og skolernes undervisning i børnehaveklassen. Eksempelvis skal børnehaveklassens undervisning fra starten tage udgangspunkt i børnegruppens sproglige kompetencer og forudsætninger frem mod det første trinmål.
- **Tilrettelæggelse af indsatsen rettet mod børn med særlige behov:** Resultaterne kan også anvendes til en refleksion over spredningen i børnegruppens sproglige kompetencer. Hvis der er en del af børnegruppen, som ikke i tilstrækkelig grad får understøttet deres sproglige udvikling, skal ledelse og personale overveje, hvad der kan gøres for at imødekomme denne gruppes behov bedst muligt, så disse børn i højere grad får udbytte af sprogstimuleringsindsatsen og opnår gode og alderssvarende sproglige kompetencer.

Dialog med forældre

I dagtilbuddene og skolerne kan resultaterne anvendes til at dokumentere den faglige kvalitet og skal indgå i dialog og samarbejde med forældrene om børnenes sproglige udvikling.

Forældrenes indsats i hjemmet er en vigtig kilde til at styrke børnenes sprog. Dialogen med forældrene om, hvordan man kan stimulere barnets sprog i hjemmet er derfor vigtig. Forældre har ifølge dagtilbudsloven krav på at blive involveret i vurderingen af barnets sprog samt i den opfølgende indsats. Tilsvarende fremgår det af folkeskolelovens formålsparagraf, at folkeskolen i samarbejde med forældrene skal give eleverne kundskaber og færdigheder. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på dialogen med forældrene om resultaterne af barnets sprogvurdering, og at forældrene vejledes i, hvad de kan gøre for at stimulere børnenes sprog i hjemmet.

Resultaterne af sprogvurderingerne for den samlede børnegruppe kan fremlægges for forældre- eller skolebestyrelsen som led i drøftelserne af principperne for dagtilbuddenes og skolens arbejde og for anvendelsen af den fastsatte budgetramme, eller som led i opfølgningen på den pædagogiske læreplan eller børnehaveklassens trinmål. Resultaterne kan ligeledes præsenteres for den samlede forældregruppe, evt. i forbindelse med opfølgning på den pædagogiske læreplan eller særlige indsatsområder.

Inspiration fra andre dagtilbud eller skoler

Ledelsen kan bruge de aggregerede resultater til at søge inspiration fra andre dagtilbud eller børnehaveklasser fx via ledernetværk, sprogvejledere, læsevejledere eller lignende. Her kan resultaterne anvendes som et fælles grundlag for dialog med lederkolleger. Ledelsen kan fx opsøge erfaringer fra dagtilbud og skoler, som har gode erfaringer på områder, som man selv har udpeget som indsatsområder – eller dagtilbud og skoler, som selv har ændret resultaterne efter en justering af den pædagogiske praksis.

Dialog med forvaltning og politikere

Der foregår løbende dialog og dokumentation af kvaliteten mellem dagtilbuddene og skolerne og forvaltning og politikere, hvor resultaterne fra sprogvurderingen kan anvendes. Fx kan kommunalbestyrelsen vælge, at (dele af) resultaterne skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan i dagtilbuddene eller i kvalitetsrapporten, som skal udarbejdes på skoleområdet, og som nogle kommune også udarbejder på dagtilbudsområdet.

EKSEMPEL PÅ ANVENDELSE

En kommune har tilrettelagt en proces, hvor resultater af sprogvurderinger for børnegruppen synliggøres i evalueringen af den pædagogiske læreplan. Der gennemføres en proces, som beskrevet nedenfor:

1. Resultaterne drøftes i dagtilbuddene, og årsagerne til resultaterne analyseres og beskrives (skyldes de sprogindsatsen, personalets kompetencer, børnegruppens sammensætning, herunder antal tosprogede børn osv.)
2. Særlige initiativer foreslås af ledelsen i dagtilbuddene (eks. uddannelse af sprogvejleder, styrkelse af konkrete indsatser i dagtilbud, styrkelse af forældresamarbejdet). I processen udveksles viden med andre dagtilbud – gerne med en lignende børneprofil, men med bedre resultater
3. Initiativer drøftes, tilpasses og godkendes af forvaltningschefen
4. Resultater og forslag til opfølgende initiativer præsenteres for kommunalbestyrelsen – derved synliggøres udfordringer og indsats for det politiske niveau
5. Resultater og initiativer offentliggøres, så de er synlige for forældre. Initiativerne indeholder en beskrivelse af forventninger til forældrene.

I forbindelse med planlægning af arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger kan det være en god idé at involvere de forskellige dialogfora (internt, forældre, andre dagtilbud, andre skoler, forvaltning og politikere), så det passer ind i årsplanen. I den nedenstående figur er et eksempel på et årshjul for et dagtilbud, hvor sprogvurderings-redskabet kan indgå i flere faser.

Anvendelse i forvaltningen

Forvaltningen, dagtilbuddene og skolerne konkretiserer de politiske mål og tilrettelægger den pædagogiske praksis inden for de overordnede rammer på området. Forvaltningens opgave er at understøtte en løbende udvikling af kvaliteten i dagtilbuddene, i overgangen mellem skoler og dagtilbud om børnenes skolestart og i tilrettelæggelsen af undervisningen i børnehaveklassen.

Redskabet til sprogvurdering kan støtte forvaltningen i at koordinere og understøtte en fælles udviklingsretning gennem en sammenhængende dialog mellem kommunalbestyrelse, dagtilbud og skoler. Resultaterne kan således anvendes til at koordinere og understøtte en fælles faglig udvikling for læring i dagtilbud og skoler i kommunen.

Tilsyn og dialog med fokus på faglig udvikling

Sprogvurderingsredskabet kan give forvaltningen systematisk dokumentation for de enkelte dagtilbuds muligheder og udfordringer i forhold til at understøtte børnenes sproglige udvikling. Dette kendskab kan danne grundlag for, at forvaltningen kan formidle viden og metoder, som kan anvendes i den videre udvikling af den pædagogiske praksis.

Kommunerne kan bruge de aggregerede resultater fra sprogvurderingerne til at vurdere arbejdet med børns sproglige udvikling i kommunens dagtilbud. Resultaterne af sprogvurderingsredskabet i børnehaveklassen skal derimod kun anvendes til udvikling af og tilrettelæggelsen af undervisningen i børnehaveklassen.

Resultaterne kan ligeledes danne udgangspunkt for en dialog mellem dagtilbuds- og børnehaveklasselederne om dagtilbuddenes og skolernes indsats, så overgangen mellem dagtilbud og skole styrkes i forhold til børns sproglige udvikling. Det kan ske på ledermøder og i ledernetværk, hvor forvaltningen kan facilitere drøftelser om fælles udfordringer og muligheder for indbyrdes læring. Resultaterne kan anvendes som grundlag for at igangsætte fælles udviklingsprojekter, kompetenceudvikling, kurser og temadage på tværs af dagtilbudsområdet og i børnehaveklassen.

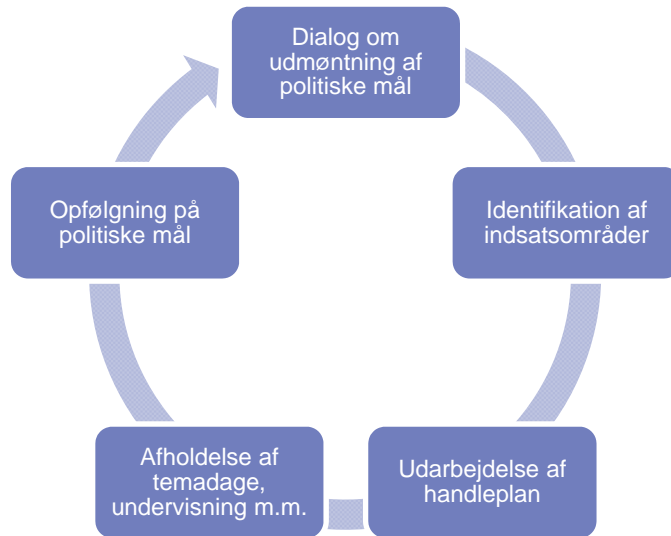
Opfølgning på udmøntning af politiske mål og rammer

Resultaterne af sprogvurderingsredskabet kan give den politiske og administrative ledelse information om udviklingen på dagtilbudsområdet og i starten af børnehaveklassen i forhold til børns sproglige udvikling.

De faglige kvalitetsoplysninger kan udgøre rammen for kommunalbestyrelsens og udvalgenes systematiske opfølgning på, hvordan forvaltningen understøtter og udmønter de politiske målsætninger for dagtilbudsområdet. Resultaterne kan hermed indgå som del af grundlaget for identifikation af tværgående indsatsområder med fokus på børns sproglige udvikling og til udarbejdelsen af fx en sprogpolitik for de yngste børn.

Resultaterne kan også give et billede af, hvor de primære udfordringer i kommunen i udvikling af børns sprog er og dermed indgå i overvejelser om ressourcetildeling til kommunens skoler og dagtilbud.

Forvaltningens årshjul

Henvisning til en anden skole end distriktsskolen

Hvis kommunen vurderer, at et barn med andet modersmål end dansk ved optagelse i skole har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte, og hvis det vurderes at være pædagogisk påkrævet, kan eleven henvises til en anden skole end distriktsskolen. Der vil altid være tale om en konkret individuel vurdering af dels 1) barnets behov for sprogstøtte i dansk som andetsprog og 2) hvorvidt barnets behov for sprogstøtte i dansk som andetsprog bedst imødekommes på distriktsskolen eller, om behovet bedst imødekommes på en anden skole i kommunen. Sprogvurderingsmaterialet til børn umiddelbart forud for skolestart kan anvendes som en del af vurderingen af barnets sproglige kompetencer, herunder indgå i grundlaget for vurderingen af, hvorvidt et barn har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte.

Kommunikation til forældre og borgere

Forvaltningen kan bruge resultaterne til formidling af forældre og andre borgere om kommunens kvalitet på dagtilbudsområdet og børnenes sproglige udvikling.

Anvendelse af kommunalbestyrelse og udvalg

Kommunalbestyrelsen har ansvar for at fastsætte mål og rammer for dagtilbuddenes og skolernes virksomhed. Derfor skal kommunalbestyrelsen kende vilkår, muligheder og udfordringer for de enkelte dagtilbud og skoler.

Resultaterne fra sprogvurderingerne i dagtilbuddene er et vigtigt redskab til at give den politiske ledelse kendskab til, om dagtilbuddene styrker børnenes trivsel, udvikling og læring. Resultaterne fra sprogvurderingen i dagtilbuddene og i starten af børnehaveklassen kan endvidere give kendskab til kvaliteten af samarbejdet om overgangen mellem dagtilbud og skoler og om børnenes skolestart.

Fastlæggelse af mål og rammer

Redskabet til sprogvurdering kan anvendes som grundlag for at drøfte de politiske målsætninger på området.

De aggregerede resultater fra sprogvurderingerne giver kommunalbestyrelsen et statusbillede af, om dagtilbuddene understøtter børnenes sproglige udvikling. Resultaterne kan hermed danne systematisk grundlag for den politiske drøftelse af dagtilbuddenes kvalitet – og i forlængelse heraf fastlæggelse af de politiske målsætninger for udvikling af børnenes sprog.

Sprogvurderingsresultaterne kan endvidere understøtte fastlæggelsen af mål og rammer for overgangen mellem dagtilbud og skole samt for en politisk drøftelse af den tidlige sproglige indsats i kommunens folkeskoler.

Opfølgning på mål og rammer

Resultaterne af sprogvurderingsredskabet fra dagtilbuddene kan anvendes til at følge op på de politiske mål og rammer for dagtilbudsområdet. Denne opfølgning på mål og resultater er vigtig i forhold til at fastholde dagtilbuddenes motivation for at tilrettelægge en indsats, som understøtter målene. I forbindelse med den politiske drøftelse af mål og rammer for dagtilbudsområdet kan sprogvurderingsredskabets oplysninger give anledning til en dialog om, hvilke fremtidige konkrete kommunale indsatsområder, der skal prioriteres med henblik på at styrke dagtilbuddenes kvalitet.

Offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger og opfyldelse af kvalitetskontrakter

Kommunen kan anvende alle eller udvalgte dele af oplysningerne som led i offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbudsområdet, som alle kommuner er forpligtet til at offentliggøre hvert andet år fra 2011 (jf. aftalen om kommunernes økonomi 2010). Derudover kan oplysningerne anvendes, når kommunerne skal udarbejde dokumentation som led i deres kvalitetskontrakter (mål for større serviceområder). Faglige kvalitetsop-

lysninger, som led i kommuneaftalen, omfatter alene 0-6-års-området. Regler om kvalitetsrapporter for kommunens folkeskoler fremgår af folkeskoleloven.

Supplerende litteratur

Rapporter

Danmarks Evalueringsinstitut (2010). *Sprogvurderinger på dagtilbudsområdet og børnenes resultater*. ISBN: 978-87-7958-562-1. Indhold: Rapporten belyser forskellige aspekter af arbejdet med sprogvurderinger og sprogstimulerende indsatser i kommunerne og de treårige børns resultater af sprogvurderingerne. Rapporten bygger på to selvstændige undersøgelser.

Danmarks Evalueringsinstitut (2010). *Fokus på sprog – daginstitutioners indsatser for treårige*. ISBN: 978-87-7958-576-8. Indhold: Denne rapport afdækker, hvordan arbejdet med de opfølgende sprogindsatser tilrettelægges og gennemføres i en række daginstitutioner, og hvordan indsatserne virker. Evalueringen er baseret på en analyse af sprogarbejdet i seks institutioner fordelt på to kommuner.

Pjecer

Undervisningsministeriet (2008). *På vej i skole – om at skabe sammenhæng mellem dagtilbud, skole, SFO og fritidshjem*. Silkeborg Bogtryk A/S. Indhold: Publikationen omhandler overgangen fra dagtilbud til skole og præsenterer eksempler på god overgangspraksis samt de overvejelser, der ligger bag konkrete og afprøvede samarbejdsmodeller. Der gives eksempler på, hvordan overgangen kan håndteres, både på kommune- og institutionsniveau, foruden uddybende beskrivelser af flere kommunale og lokale eksempler på samarbejde om overgange. Endvidere sættes der fokus på forældres inclination til at udskyde skolestart af frygt for manglende faglige eller sociale kompetencer hos barnet samt på udsatte børns særlige sårbarhed. Publikationen kan hentes på Undervisningsministeriets hjemmeside:

<http://www.uvm.dk/Uddannelse/Folkeskolen/Om%20folkeskolen/Nyheder/Folkeskolen/Udd/Folke/2009/Nov/091130%20Paa%20vej%20i%20skole.aspx>

Undervisningsministeriet (2009). *Fælles mål 2009 – Børnehaveklassen*. Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 25, faghæfte nr. 23. Indhold: Faghæftet beskriver folkeskoleloven samt den nye bekendtgørelse nr. 260 om undervisning i børnehaveklassen. Dertil kommer en beskrivelse af de seks indholdstemaer; Sprog og udtryksformer, natur og naturfaglige fænomener, det praktiske/musiske, bevægelse og motorik, sociale færdigheder samt samvær og samarbejde, hvortil der gives en række praktiske anvisninger på arbejdet med de enkelte temaers indhold i relation til de opstillede mål. Sluttelig beskrives generelle pædagogiske emner, der alle har betydning for tilrettelæggelsen af børnehaveklassens undervisning og børnenes læreprocesser. Publikationen kan hentes på Undervisningsministeriets hjemmeside:

<http://www.uvm.dk/service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles%20Maal%202009%20-%20Boernehaveklassen.aspx>

Undervisningsministeriet (2009) (Eds). *Inspiration til obligatorisk sprogvurdering i børnehaveklassen*. Indhold: Dette inspirationsmateriale om sprogvurderingen indeholder dels en kort introducerende del, som beskriver baggrunden for og formålet med sprogvurde-

ringen, dels en metodisk del med ideer til gennemførelse og opfølgning af sprogvurderingen. Publikationen omhandler fokuspunkter ved materialets udvælgelse, forskellige faggrupper bidrag, vurdering af en eventuel opfølgende pædagogisk indsats, samt overlevering af viden ved overgangen fra børnehave til børnehaveklasse og til 1. klasse. Slutelig gives to eksempler på sprogvurderinger. Publikationen kan hentes på Undervisningsministeriets hjemmeside: <http://pub.uvm.dk/2009/sprogvurdering/?r=1>